

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

7 септември 2022 година*

„Преюдициално запитване — Директива 2003/109/ЕО — Статут на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни — Приложно поле — Гражданин на трета страна, който има право на пребиваване по член 20 ДФЕС — Член 3, параграф 2, буква д) — Пребиваване изключително на основание от временно естество — Самостоятелно понятие на правото на Съюза“

По дело C-624/20,

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Първоинстанционен съд Хага, заседаващ в Амстердам, Нидерландия) с акт от 24 ноември 2020 г., постъпил в Съда същия ден, в рамките на производство по дело

Е. К.

срещу

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, L. Bay Larsen, заместник-председател, Ал. Арабаджиев, С. Lycourgos, I. Jarukaitis, N. Jääskinen, I. Ziemele (докладчик) и J. Passer, председатели на състави, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi, A. Kumin, N. Wahl и O. Spineanu–Matei, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 7 декември 2021 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Е. К., от Е. С. Gelok и Н. Lichtevelde, advocaten,

* Език на производството: нидерландски.

- за нидерландското правителство, от М. К. Bulterman, А. Hanje и С. S. Schillemans, в качеството на представители,
- за датското правителство, от J. Nymann-Lindegren, М. Søndahl Wolff и L. Teilgård, в качеството на представители,
- за германското правителство, от J. Möller и R. Kanitz, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от С. Cattabriga, Е. Montaguti и G. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 март 2022 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 година относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (ОВ L 16, 2004 г., стр. 44; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 225).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Е. К., гражданка на Гана, имаща право на пребиваване в Нидерландия на основание член 20 ДФЕС, и Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (държавен секретар по правосъдие и сигурност, Нидерландия) по повод решението на последния да отхвърли подадената от Е. К. молба за предоставяне на разрешение за дългосрочно пребиваване.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 4, 6 и 12 от Директива 2003/109 гласят:
  - „4) Интеграцията на граждани на трети страни, трайно установени в държавите членки, е ключов елемент за поощряване на икономическото и социално единство, основна цел на Общността, изложена в Договора [за ЕО].
- [...]
- 6) Основният критерий за получаване на статут на дългосрочно пребиваващ следва да бъде продължителността на пребиваване на територията на държавата членка. Това пребиваване следва да е било легално и непрекъснато, за да свидетелства за трайното привързване на лицето с тази страна. Необходимо е да се предвиди известна гъвкавост при отчитане на обстоятелствата, които биха накарали едно лице временно да се отдалечи от територията.

[...]

12) С цел да се създаде истински интеграционен инструмент в обществото, в което дългосрочно пребиваващият се е установил, последният следва да се ползва от равнопоставеност с гражданите на държавата членка по отношение на широк диапазон от икономически и социални области в зависимост от приложимите условия, определени с настоящата директива“.

4 Член 3 от тази директива е озаглавен „Приложно поле“ и предвижда:

„1. Настоящата директива се прилага спрямо граждани на трети страни, които легално пребивават на територията на една от държавите членки.

2. Настоящата директива не се прилага спрямо граждани на трети страни, които:

[...]

а) пребивава[т] изключително на основание от временно естество, например в качеството им на работещи по програми au pair или сезонни работници, или в качеството им на работници или служители, командировани от доставчик на услуги, за осигуряване на презгранични услуги, или в качеството им на доставчик на презгранични услуги или когато разрешението им за пребиваване е формално ограничено;

[...]“.

5 Съгласно член 4 („Продължителност на пребиваване“), параграф 1 от посочената директива:

„Държавите членки предоставят статут на дългосрочно пребиваващ на граждани на трети страни, които са пребивавали легално и без прекъсване на територията в рамките на пет години преди подаване на въпросната молба“.

6 Член 5 от същата директива е озаглавен „Условия, свързани с получаването на статут на дългосрочно пребиваващ“ и предвижда:

„1. Държавите членки изискват от гражданина на трета страна да представи доказателство, че разполага, за себе си и за членовете на своето семейство на негова издръжка:

а) с устойчиви и редовни доходи, достатъчни за покриване на собствен[ата] му и тази на членовете на семейството му издръжка, без да се прибегва до системата за социално подпомагане на съответната държава членка. Държавите членки изчисляват тези средства в съответствие с тяхното естество и постоянен характер и могат да вземат предвид минималното равнище на работната заплата и пенсията преди депозирането на молбата за получаване на статут на дългосрочно пребиваващ;

б) със здравна осигуровка, покриваща всички обичайни осигурителни случаи за гражданите на съответната държава членка.

2. Държавите членки могат да изискат гражданите на третите страни да отговарят на условията за интеграция съгласно тяхното национално право“.

Нидерландското право

Vreemdelingenwet 2000

- 7 Съгласно член 8 от Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000) (Закон за общо преразглеждане на Закона за чужденците (Закон от 2000 г. за чужденците) от 23 ноември 2000 г. (Stb. 2000, № 495), в приложимата му към спора по главното производство редакция:

„Чужденците имат право на законно пребиваване в Нидерландия само:

[...]

- е) като граждани на Съюза, доколкото пребивават в Нидерландия по силата на правна уредба, приета на основание на Договора за функционирането на ЕС или на Споразумението за европейското икономическо пространство (ЕИП)“.
- 8 Член 45b от този закон гласи следното:

„1. Молбата за разрешение за дългосрочно пребиваване в ЕС се отхвърля, когато непосредствено преди подаването ѝ чужденецът:

- a) има право на временно пребиваване съгласно разрешение за срочно пребиваване, посочено в член 14;
- b) има формално ограничено право на пребиваване;
- c) пребивава на основание на особен привилегирован статут;
- d) пребивава съгласно разрешение за срочно пребиваване по член 28, което не е предоставено по силата на член 29, параграф 1, буква а) или б);
- e) пребивава съгласно разрешение за срочно пребиваване по член 28, предоставено по силата на член 29, параграф 2, при чужденец, който има разрешение за пребиваване по член 28, което не е предоставено на силата на член 29, параграф 1, буква а) или б).

2. Без да се засяга параграф 1, молбата за предоставяне на разрешение за дългосрочно пребиваващ в ЕС може да се отхвърли само ако чужденецът:

- a) в продължение на пет години без прекъсване и непосредствено преди подаването на молбата не е пребивавал законно съгласно член 8, с оглед на параграф 3;
- b) в посочения в буква а) период е пребивавал извън Нидерландия било в продължение на последователни шест или повече месеца, било в продължение на общо десет или повече месеца;
- c) не разполага самостоятелно и трайно с достатъчно средства за издръжка било то сам, или заедно с члена на семейството, при когото живее;

- d) е осъден с влязла в сила присъда за престъпление, за което се налага наказание лишаване от свобода за три или повече години, или ако му е била наложена мярка като предвидената в член 37а от [Wetboek van Strafrecht (Наказателен кодекс)];
  - e) представлява опасност за националната сигурност;
  - f) не разполага със здравна осигуровка, която да е достатъчна за него и за членовете на семейството му на негова издръжка; или
  - g) не е преминал успешно изпита по член 7, параграф 1, буква а) от [Wet inburgering (Закон за интегрирането в обществото)] или не е получил диплома, удостоверение или друг документ, предвиден в член 5, параграф 1, буква с) от този закон.
3. За изчисляването на посочения в параграф 2, буква а) период не се взема предвид пребиваването по смисъла на параграф 1 и пребиваването по смисъла на параграф 2, буква б), с изключение на пребиваването с цел обучение или професионално обучение, които се вземат предвид наполовина.
4. Правила относно прилагането на параграфи 1 и 2 могат да бъдат определени с подзаконов акт или в съответствие с подзаконов акт“.

Vreemdelingenbesluit 2000

- 9 Съгласно член 3.5 от Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000) (Правилник за прилагане на Закона за чужденците (Правилник от 2000 г. за чужденците) от 23 ноември 2000 г. (Stb. 2000, № 497), в приложимата му към спора по главното производство редакция:
- „1. Правото на пребиваване съгласно обикновено разрешение за срочно пребиваване е с временен или без временен характер.
2. Правото на пребиваване съгласно разрешение за пребиваване е с временен характер, ако разрешението е издадено с ограничение, свързано:
- a) с пребиваване като член на семейството, когато съответното лице:
    - 1°. има право на временно пребиваване или
    - 2°. притежава разрешение за временно пребиваване с право на убежище;
  - b) със сезонна работа;
  - c) с вътрешнокорпоративен трансфер;
  - d) с презгранично предоставяне на услуги;
  - e) с обучение чрез работа;
  - f) с обучение;

- g) с търсене на работа и полагане на труд като заето или самостоятелно заето лице;
- h) с разменни начала, независимо дали е в рамките на споразумение;
- i) с провеждане на медицинско лечение;
- j) с временни хуманитарни причини;
- k) с изчакване на отговор на молба по член 17 от [Rijkswet op het Nederlandschap (Закон за нидерландското гражданство)].

3. В изпълнение на задължения, произтичащи от договори или задължителни решения на международни организации, с акт на министъра може да се определи при кои случаи, в дерогация на параграф 2, правото на пребиваване не е с временен характер.

4. Ако е предоставено с ограничение, различно от изброените в параграф 2, разрешението за пребиваване не е с временен характер, стига при издаването му да не е предвидено друго“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 10 Жалбоподателката в главното производство Е. К. е гражданка на Гана. Синът ѝ, роден на 10 февруари 2002 г., е с нидерландско гражданство. На 9 септември 2013 г. — в приложение на член 20 ДФЕС — Е. К. получава разрешение за пребиваване на нидерландска територия със забележка „член на семейството на гражданин на Съюза“.
- 11 На 18 февруари 2019 г. въз основа на националната правна уредба, която транспонира Директива 2003/109 във вътрешния правен ред, Е. К. подава молба да ѝ бъде издадено „разрешение за дългосрочно пребиваващ в ЕС“. Държавният секретар по правосъдие и сигурност отхвърля тази молба, като по-специално счита, че правото на пребиваване по член 20 ДФЕС има временен характер и следователно Е. К. не може да получи поисканото разрешение за пребиваване. Подадената от Е. К. жалба по административен ред срещу това решение е отхвърлена като неоснователна.
- 12 Е. К. обжалва това решение за отхвърляне пред запитващата юрисдикция Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Първоинстанционен съд Хага, заседаващ в Амстердам, Нидерландия).
- 13 Най-напред, тази юрисдикция поставя въпроса за временния характер на правото на пребиваване, получено на основание член 20 ДФЕС. По-специално тя иска да се установи, от една страна, дали правото на пребиваване може да се квалифицира като „временно“ само ако е установено, че това право ще съществува до точно определена дата, която е предварително известна, и от друга страна, дали временният характер на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС може да бъде свързан с намерението на гражданина на трета страна, който разполага с това право, имайки по-специално предвид, че Е. К. е заявила желанието си да се установи трайно на територията на Кралство Нидерландия. По-нататък, посочената юрисдикция отбелязва, че Е. К. и държавният секретар по правосъдие и сигурност спорят по въпроса дали определянето на временния характер на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС е от компетентността на държавите членки, или

пък понятието „право на временно пребиваване“ трябва да се тълкува еднакво на равнището на Съюза. Накрая, същата юрисдикция иска да се установи дали член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 е правилно транспониран в нидерландския правен ред.

14 При тези условия *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Амстердам* (Първоинстанционен съд Хага, заседаващ в Амстердам) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Определянето дали правото на пребиваване по член 20 ДФЕС като такова има временен или постоянен характер, от компетентността на държавите членки ли е, или този въпрос следва да се определи в съответствие с правото на Съюза?
- 2) Доколкото се прилага тълкуване съгласно правото на Съюза: при прилагането на Директива 2003/109 следва ли да се прави разлика между различните спомагателни права на пребиваване, които имат гражданите на трети държави съгласно правото на Съюза, включително спомагателното право на пребиваване, предоставяно на член на семейството на гражданин на Съюза съгласно Директива [2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56)], и правото на пребиваване по член 20 ДФЕС?
- 3) Правото на пребиваване по член 20 ДФЕС, което по своето естество зависи от наличието на отношение на зависимост между гражданина на трета държава и гражданина на Съюза и поради това е преходно, има ли временен характер?
- 4) Доколкото правото на пребиваване по член 20 ДФЕС има временен характер: следва ли член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 [в този случай] да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, според която само предвидените в националното право разрешения за пребиваване са изключени от придобиването на статут на дългосрочно пребиваващ по смисъла на Директива 2003/109?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

15 В самото начало следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 7 април 2022 г., *Avio Lucos*, C-176/20, EU:C:2022:274, т. 25 и цитираната съдебна практика).

- 16 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали определянето на временния характер на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС е от компетентността на държавите членки, или напротив, става дума за „въпрос[, който] следва да се определи в съответствие с правото на Съюза“.
- 17 От мотивите на преюдициалното запитване обаче е видно, че този въпрос е поставен, за да се определи дали положението на Е. К., която има право на пребиваване по член 20 ДФЕС, попада в приложното поле на Директива 2003/109, по-специално с оглед на член 3, параграф 2, буква д) от тази директива.
- 18 При тези условия следва да се приеме, че с първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащото се в него понятие за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ е самостоятелно понятие на правото на Съюза, което трябва да се тълкува еднакво на територията на всички държави членки.
- 19 Следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза (решения от 18 октомври 2012 г., Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, т. 42 и от 12 април 2018 г., А и S, C-550/16, EU:C:2018:248, т. 41 и цитираната съдебна практика).
- 20 Независимо че текстът на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 не съдържа определение за израза „които [пребивават] изключително на основание от временно естество“, тази директива не препраща и към правото на държавите членки, що се отнася до значението на този израз. Следователно за целите на прилагането на посочената директива този израз трябва да се разглежда като самостоятелно понятие на правото на Съюза, което се тълкува еднакво на територията на всички държави членки (вж. по аналогия решение от 18 октомври 2012 г., Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, т. 43).
- 21 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че посоченото в него понятие за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ е самостоятелно понятие на правото на Съюза, което трябва да се тълкува еднакво на територията на всички държави членки.

По втория и третия въпрос

- 22 С втория и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че посоченото в него понятие за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ обхваща пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държавата членка, чието гражданство притежава съответният гражданин на Съюза.
- 23 В самото начало следва да се припомни, че член 3 от Директива 2003/109 определя приложното поле на тази директива.

- 24 Докато параграф 1 от този член гласи, че посочената директива се прилага спрямо граждани на трети страни, които легално пребивават на територията на една от държавите членки, параграф 2 от него изключва от приложното ѝ поле някои видове пребиваване. По-специално съгласно член 3, параграф 2, буква д) от същата директива тя не се прилага спрямо граждани на трети страни, които пребивават изключително на основание от временно естество, например в качеството им на работещи по програми „au pair“ или сезонни работници, или в качеството им на работници или служители, командировани от доставчик на услуги за осигуряване на презгранични услуги, или в качеството им на доставчици на презгранични услуги, или когато разрешението им за пребиваване е формално ограничено.
- 25 В това отношение, най-напред, следва да се отбележи, че пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държава членка отговаря на условието по член 3, параграф 1 от Директива 2003/109, който предвижда, че тази директива се прилага спрямо граждани на трети страни, които пребивават легално на територията на една от държавите членки.
- 26 Що се отнася до въпроса дали гражданин на трета страна, който има разрешение за пребиваване на територията на държава членка на основание член 20 ДФЕС, все пак е изключен от приложното поле на Директива 2003/109 в приложение на член 3, параграф 2, буква д) от нея, следва да се припомни, че тази разпоредба обхваща две отделни хипотези, а именно, от една страна, тази на гражданите на трети страни, които пребивават изключително на основание от временно естество, и от друга страна, тази на гражданите на трети страни, чието разрешение за пребиваване е формално ограничено (решение от 18 октомври 2012 г., Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, т. 38).
- 27 Що се отнася до първата хипотеза, до която единствено се отнася настоящото преюдициално запитване, следва да се отбележи, че нито член 3, нито която и да било друга разпоредба от Директива 2003/109 уточнява какво следва да се разбира под понятието за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ по смисъла на параграф 2, буква д) от този член.
- 28 Както е видно от постоянната съдебна практика, при тълкуването на разпоредба от правото Съюза следва да се вземат предвид не само текстът ѝ в съответствие с обичайното му значение в говоримия език, но и целите на правната уредба, от която тя е част, и нейният контекст (вж. в този смисъл решение от 16 юли 2015 г., Maïstrellis, C-222/14, EU:C:2015:473, т. 30 и цитираната съдебна практика). Генезисът на съответната разпоредба също може да разкрие обстоятелства, които са релевантни за тълкуването ѝ (вж. в този смисъл решение от 25 юни 2020 г., А и др. (Вятърни генератори в Алтер и Невеле), C-24/19, EU:C:2020:503, т. 37).
- 29 На първо място, следва да се отбележи, че съгласно член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 тази директива не се прилага спрямо граждани на трети страни, „които [пребивават] изключително на основание от временно естество“ на територията на съответната държава членка.
- 30 С оглед на значението на този израз в говоримия език такова условие налага да се провери дали основанието за това пребиваване предполага, че от самото начало на пребиваването то е било предвидено само за кратък срок. Всъщност, както Съдът вече е постановил, основанията от временно естество по смисъла на член 3, параграф 2, буква д) от Директива

2003/109 не отразяват а priori правна възможност на гражданина на трета страна да се установи трайно на територията на държавите членки (вж. в този смисъл решение от 18 октомври 2012 г., Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, т. 47).

- 31 Това езиково тълкуване на израза „които [пребивават] изключително на основание от временно естество“, употребен в член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109, се онагледява със съдържащия се в тази разпоредба списък с пребивавания, чиито основания имат тази характеристика. Всъщност конкретно са посочени като пример пребиваванията на граждани на трети страни в качеството им на работещи по програми au pair или сезонни работници, или в качеството им на работници или служители, командироваани от доставчик на услуги за осигуряване на презгранични услуги, или в качеството им на доставчици на презгранични услуги.
- 32 Такива пребивавания имат общата обективна характеристика, че са строго ограничени във времето и са предвидени да бъдат краткосрочни, така че те не позволяват трайното установяване на гражданин на трета страна на територията на съответната държава членка (вж. в този смисъл решение от 18 октомври 2012 г., Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, т. 48 и 50).
- 33 В допълнение, подобно съображение се подкрепя от изложението на мотивите към предложението за директива на Съвета относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (СОМ(2001) 127 окончателен), що се отнася до член 3, параграф 2, буква г) от това предложение, който по същество съответства на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109. Съгласно това изложение на мотивите категориите лица, изрично посочени в член 3, параграф 2, буква г) от въпросното предложение, не възнамеряват да се установят трайно на територията на съответната държава членка.
- 34 Ето защо следва да се приеме, че с оглед на текста и генезиса на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 понятието за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ по смисъла на тази разпоредба обхваща всяко пребиваване на територията на държава членка, което се основава изключително на основания, имащи обективната характеристика пребиваването да е строго ограничено във времето и да е предвидено да бъде краткосрочно, не позволявайки трайното установяване на съответния гражданин на трета страна на територията на тази държава членка.
- 35 Налага се изводът, че пребиваването на гражданина на трета страна на територията на държава членка на основание член 20 ДФЕС няма такава обективна характеристика.
- 36 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза (каквато е Е. К.), се признава право на пребиваване по член 20 ДФЕС само в някои съвсем особени случаи, при които, въпреки че не се прилагат разпоредбите на вторичното право относно правото на пребиваване на граждани на трети страни и въпреки че съответният гражданин на Съюза не е се е възползвал от свободата си на движение, отказът да се признае такова право, фактически би принудил посочения гражданин на Съюза да напусне територията на Съюза като цяло, лишавайки го по този начин от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя този статут (вж. в този смисъл

решения от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., С-133/15, EU:C:2017:354, т. 63 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), С-836/18, EU:C:2020:119, т. 39 и цитираната съдебна практика).

- 37 Следователно, за да може такъв отказ да застраши полезното действие на гражданството на Съюза, между този гражданин на трета страна и гражданина на Съюза, член на неговото семейство, трябва да съществува такова отношение на зависимост, че би се стигнало дотам гражданинът на Съюза да бъде принуден да замине заедно със съответния гражданин на трета страна и да напусне територията на Съюза като цяло, ако на последния не бъде признато право на пребиваване на тази територия (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), С-836/18, EU:C:2020:119, т. 40 и цитираната съдебна практика).
- 38 Както следва от практиката на Съда, именно с оглед на интензивността на отношението на зависимост между съответния гражданин на трета страна и гражданина на Съюза, член на неговото семейство, трябва да се преценява признаването на право на пребиваване по член 20 ДФЕС, като при тази преценка трябва да се отчитат всички обстоятелства в конкретния случай (вж. в този смисъл решения от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., С-133/15, EU:C:2017:354, т. 71, от 8 май 2018 г., К.А. и др. (Събиране на семейството в Белгия), С-82/16, EU:C:2018:308, т. 72 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), С-836/18, EU:C:2020:119, т. 56).
- 39 В този контекст, що се отнася до преценката за съществуването на такова отношение на зависимост между дете, гражданин на Съюза, и неговия родител, гражданин на трета страна, Съдът е приел, че следва да се вземе предвид въпросът за упражняването на родителските права по отношение на това дете, както и въпросът дали грижите за детето в правно, финансово или емоционално отношение са поети от родителя, гражданин на трета страна (вж. в този смисъл решения от 6 декември 2012 г., О и др., С-356/11 и С-357/11, EU:C:2012:776, т. 56 и от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, С-165/14, EU:C:2016:675, т. 51). За релевантни обстоятелства са счестени и възрастта на такова дете, физическото и емоционалното му развитие, степента на емоционална обвързаност както с родителя, гражданин на Съюза, така и с родителя, гражданин на трета страна, а също и опасността, която раздялата с последния би породила за душевното равновесие на детето (решение от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., С-133/15, EU:C:2017:354, т. 71).
- 40 Що се отнася до преценката за съществуването на отношение на зависимост между пълнолетни лица, Съдът е приел, че макар действително възрастният по принцип да може да живее разделен от членовете на семейството си, все пак признаването, че между двама възрастни, които са членове на едно семейство, е налице такова отношение на зависимост, също е мислимо в изключителни случаи, в които съответното лице по никакъв начин не би могло да бъде разделено от члена на своето семейство, от когото зависи (вж. в този смисъл решения от 8 май 2018 г., К.А. и др. (Събиране на семейството в Белгия), С-82/16, EU:C:2018:308, т. 65 и от 5 май 2022 г., Subdelegación del Gobierno en Toledo (Престой на член на семейството — Недостатъчни средства), С-451/19 и С-532/19, EU:C:2022:354, т. 56).
- 41 Ето защо се налага изводът, че правото на пребиваване по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна в качеството му на член на семейството на гражданин на Съюза е обосновано, тъй като такова пребиваване е необходимо, за да може гражданинът на Съюза действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя този статут, докато трае отношението на зависимост с посочения гражданин на трета страна. Макар безспорно

такова отношение на зависимост като правило да изчезва с течение на времето, то по принцип не е предвидено да бъде краткосрочно. Следователно основанийето за пребиваване по член 20 ДФЕС на територията на държава членка не пречи трайното установяване на съответния гражданин на трета страна на територията на тази държава членка. Всъщност обосноваващото такова пребиваване отношение на зависимост, чиито основни характеристики бяха припомнени в точки 37—40 от настоящото решение, може да продължи през значителен период от време, а що се отнася по-специално до гражданин на трета страна, родител на дете, гражданин на Съюза — по принцип до навършване на пълнолетие от това дете или дори по-дълго, когато са налице съответните обстоятелства.

- 42 При това положение не може да се приеме, че пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държава членка представлява пребиваване „изключително на основание от временно естество“ по смисъла на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109.
- 43 На второ място, това тълкуване, основано на текста и генезиса на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109, се потвърждава от преследваните с тази директива цели.
- 44 Както Съдът вече е постановил, от съображения 4, 6 и 12 от посочената директива следва, че основната ѝ цел е интеграцията на граждани на трети страни, трайно установени в държавите членки (решения от 26 април 2012 г., Комисия/Нидерландия, С-508/10, ЕУ:С:2012:243, т. 66, от 18 октомври 2012 г., Singh, С-502/10, ЕУ:С:2012:636, т. 45 и от 3 октомври 2019 г., X (Дългосрочно пребиваващи граждани — Стабилни, регулярни и достатъчни финансови ресурси), С-302/18, ЕУ:С:2019:830, т. 29).
- 45 Съгласно постоянната съдебна практика, както следва от член 4, параграф 1 от Директива 2003/109 във връзка със съображение 6 от нея, такава интеграция преди всичко произтича от посочената в тази разпоредба продължителност на легалното и непрекъснато пребиваване в продължение на пет години, което свидетелства за трайното привързване на съответното лице със съответната държава членка и следователно за трайното установяване на това лице на нейна територия (вж. в този смисъл решение от 3 октомври 2019 г., X (Дългосрочно пребиваващи граждани — Стабилни, регулярни и достатъчни финансови ресурси), С-302/18, ЕУ:С:2019:830, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 46 В това отношение, както бе отбелязано по същество в точка 41 от настоящото решение, продължителността на пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държавите членки може да обхваща значителен период от време и следователно да бъде значително по-голяма от определената в член 4, параграф 1 от Директива 2003/109.
- 47 Освен това от практиката на Съда следва, че на гражданин на трета страна, който има право на пребиваване по член 20 ДФЕС, трябва да се предостави разрешително за работа с оглед на задоволяване на нуждите на детето му, което е гражданин на Съюза, като в противен случай споменатото дете би било лишено от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, свързани с този статут (вж. в този смисъл решение от 8 март 2011 г., Ruiz Zambrano, С-34/09, ЕУ:С:2011:124, т. 45). Полагането на труд на територията на съответната държава членка през продължителен период от време може да доведе до още по-голямо привързване на този гражданин на трета страна с въпросната територия.

- 48 На трето място, посоченото тълкуване по никакъв начин не се опровергава от контекста, в който се вписва разглежданата разпоредба.
- 49 В това отношение следва да се отбележи, че тълкуването на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109, съдържащо се в точка 42 от настоящото решение, не поставя под въпрос общата структура на тази директива, при положение че гражданин на трета страна, който има право на пребиваване по член 20 ДФЕС, трябва — за да придобие статут на дългосрочно пребиваващ — да отговаря на условията, предвидени в членове 4 и 5 от посочената директива. Освен изискването да е пребивавал легално и без прекъсване на територията на съответната държава членка в рамките на пет години преди подаване на съответната молба, гражданинът на трета страна трябва да представи доказателство, че разполага за себе си и за членовете на своето семейство на негова издръжка с устойчиви и редовни доходи, достатъчни за покриване на собствената му издръжка и издръжката на членовете на семейството му, без да се прибягва до системата за социално подпомагане на тази държава членка, както и със здравна осигуровка, покриваща всички обичайни осигурителни случаи за гражданите на посочената държава членка. Освен това същата държава членка може да изисква гражданите на третите страни да отговарят на условията за интеграция съгласно тяхното национално право (вж. в този смисъл решение от 8 ноември 2012 г., Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, т. 38 и 39).
- 50 В допълнение, нидерландското и германското правителство изтъкват по същество, че предвид производния характер на правото на пребиваване, от което се ползва гражданинът на трета страна на основание член 20 ДФЕС, това пребиваване — макар да е било осъществявано легално и без прекъсване в продължение на пет години — не може да обоснове издаването на разрешение за дългосрочно пребиваване по Директива 2003/109. Подобни доводи не могат да бъдат възприети.
- 51 Действително разпоредбите от Договора за функционирането на ЕС относно гражданството на Съюза не предоставят никакво самостоятелно право на гражданите на трета страна. Всъщност евентуалните права, предоставени на тези граждани, не са техни собствени права, а са производни от правата на гражданина на Съюза. Целта и смисълът на тези производни права се откриват в констатацията, че отказът да бъдат признати, би могъл да накърни по-специално свободата на движение и на пребиваване на гражданина на Съюза на територията на Съюза (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 38 и цитираната съдебна практика).
- 52 Това обстоятелство обаче е ирелевантно за целите на определянето дали понятието за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ по смисъла на член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 обхваща пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държавата членка, чието гражданство притежава съответният гражданин на Съюза.
- 53 Всъщност, от една страна, член 3 от тази директива не прави разграничение в зависимост от това дали въпросният гражданин на трета страна пребивава легално на територията на Съюза по силата на самостоятелно право, или по силата на право, производно от правата на съответния гражданин на Съюза.

- 54 Подобно разграничение не следва и от другите разпоредби на посочената директива, и по-специално от член 4, параграф 1 от нея, който се отнася до периода на легално и непрекъснато пребиваване на гражданина на трета страна на територията на държавите членки през петте години, непосредствено предхождащи подаването на съответната молба.
- 55 От друга страна, производният характер на правото на пребиваване на територията на държава членка, признато съгласно правото на Съюза на гражданин на трета страна, не означава непременно, че основанията за предоставянето на такова право не позволяват трайното установяване на този гражданин на територията на въпросната държава членка. В този смисъл е достатъчно да се припомни, както бе посочено в точка 41 от настоящото решение, че отношението на зависимост, на което се основава производното право на пребиваване по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна, по принцип не е краткосрочно, а може да продължи през значителен период от време.
- 56 По изложените съображения на втория и третия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че посоченото в него понятие за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ не обхваща пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държавата членка, чието гражданство притежава съответният гражданин на Съюза.

По четвъртия въпрос

- 57 С оглед на отговора, даден на втория и третия преюдициален въпрос, на четвъртия въпрос не следва да се отговаря.

По съдебните разноски

- 58 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) Член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 година относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни трябва да се тълкува в смисъл, че посоченото в него понятие за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ е самостоятелно понятие на правото на Съюза, което трябва да се тълкува еднакво на територията на всички държави членки.**
- 2) Член 3, параграф 2, буква д) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че посоченото в него понятие за пребиваване „изключително на основание от временно естество“ не обхваща пребиваването по член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна на територията на държавата членка, чието гражданство притежава съответният гражданин на Съюза.**

Подписи